

Helyzetünk és a magas politika.

(Írta és felolvasta SZÉKELY JÁNOSMÉ Ince Sarolta a kézi-vásárhelyi jótékony nőegylet által a Boszniai megebesült harcok segélyezésére október 6-án rendezett hangversenyen.)

Nem kérdezzük azt, hogy miért és miképen intézkedtek államférfiaink nemzetünk sorsa felett; a csatákat intéző végzetet se vonjuk kérdőre: mi csak arra vagyunk hivatva, hogy enyhítsük hazánknak vérző sebeit. Míno titkos céloknak eszközei valának ama marttyrok Boszniában (azon idegen földön, hol a nyílt csata dicső halála is kétséges volt és hol feltételezhetjük is csaknem bizonyosak vagyunk a felől, hogy nemzetünk és hazánk fiainak nagy része orozva gyilkoltatott, pusztított), eme kérdéseknek megfejtése avilágtörténelem feladata leendő a távol jövőben, midőn mi már nem leszünk. De ama vértanúknak nyílt sebei, az özvegyek és árvák könyei, zokogása, a megcsontított élők egy lelkeirőzójajjal kiáltanak segélyért, enyhületért.

Királyasszonyunk, századunknak egyik fennkölt lelki uralkodónője, a nőiség és lángész által, ki mióta nemzetünknek királynője, már sokszor adá jelét a magyar nép iránti élénk rokonszenvének, jelenleg is ő maga jelölte ki követendő irányunkat. Nem idézem szavait, melyeket a sajtó és lapok útján ugy is tudunk követi; de honunk hölgyei már ez irányú hazaszerter követik és nincs hazánkban valamirevaló város, hol női egyület ne szerveztettek volna ez irányban; mert a bajor Erzsébet, ki szívében magyar nemzetünknek védangyala, nem hiába számított reánk. Hisz elomlott vérünk Bosznia hegyei között, tán nem hiában öntözé az idegen föld hantjait és testvéreink marttyr halála, a sebesültek nyílt sebei és jajai könyörületere indítva a magyarok istenét: e könyörület sziveitkre, szíveinkbe szállt és ott megteremt a részvét virágát, a tettek és nemes küzdelmek gyümölcsét.

Félre tehát kislelkűség, rágalom, irigység, és félre szájhősiesség, mely belekapaszkodva az események gépezetébe, intézni véli a világ sorsát és a légberepülő gépeket képzelve, egyszersmind a csillagok honába képzeli magát. Nekünk tenni kell és mi tenni fogunk.

Nem gondoljátok azonban, hogy Pompadour és Dubarrick szellemében kívánunk működni és Versailles jeleneteket idézünk elé a Lajosok korából, melyek megalapíták a nagy francia forradalmat és a nyaktól által pusztulást terjeszték Franciaországban, megharagítván a korszellemet kicsapongások által.

Mi magyar nők vagyunk! Hazánk és nemzetünk virága, ereje idegen honban a magas politika és a végzet eszközeként hullt és hull ez ideig. A megtépett nemzet erejét megmenteni, növelni, annak sebeit enyhíteni szívvél, lélekkel és tettekkel a mi hivatásunk.

És ti férfiak, — kik sokszor tömjéneztek és tömjénezni fogtok a női hiuságnak, — vajjon haboztok-e, midőn nem a hiuság, de a hon oltárán álltok? Ha néha roskat vagyunk, ha hibázunk, ha rágalmaztatunk, akkor is minket védeni szent és lovagi kötelességetek; hát midőn közös anyánk, hazánk kebelén vert sebet a világszellem, a magas politika: akkor ne segítenék nekünk szent munkánkban e sebet kötözni, gyógyítani?

Bizonyára a magyar nemzet férfiai, kik a női feleségnek nevezték, fele segítségével, egy szívvél lélekkel orvosolják, enyhítik a hon sebeit és nem fűrkszeve az állam gépezetének ugvis kifürkészhetetlen titkait, egy jövő korra bízva a repülőgépek használatát, nem itélnék élet és világ felett ezuttal és megszünvén a szájhősöknek larmája, a csendben, a nyugalomban megértik korunknak e tettekre hívó hatalmas szózatát: „enyhítétek szenvedő testvéreiteknek égő, vérző sebeit!”

És az isten, a nemzetek istene, ki megvilágítja a mi helyzetünket, — azt felfogni erőt, tehetséget adott, nekünk asszonyoknak és tinek hazám ifju, szép leányai, adjon továbbra még a hazaszerteret lángja mellé ékesenszáll hatalmát, hogy szívetek ifjait ösztönözzétek, bátorítsátok ugy a szellemi, mint a véres harcért romboló viharjai között szilárdul állani és küzdeni; mondjátok nekik, hogy a magyarok istene választott népét el nem hagyja soha!

És ti asszonytársaim, családi szentélyetek oltárán áldozva, ne feledjétek, hogy a haza oltárának lángja merre világít és hogy a házi tüzhely melegítő lángja megtűri maga mellett a hazaszerteretnek Vesta-lángját is. Férfjeitek, szívébe oltstok be a lovagias érzelmeket és győzzétek meg őket arról, hogy midőn olvasó termeikben, avagy bizalmas baráti körben az eszmercebe által megvitájták a magas politika titkos mozzanatait: olyankor is a ti Ariadne-fonalatok által jutnak ki a tömkelegből, hová őket herculesi bátorságuk, vakmerőségük juttatja itélni nemzetek és nemzetünk sorsa felett. Ők a küzdők, mi legyünk a jótékonyaság, enyhület, béke és nyugalom terjesztő erői;

Mert még sötét századok jöhetnek,

Bár előttünk szent homály lebeg,

Az elvérzett hősök sirja felett

Egy nemzet, mely dics-éneket zeng.

Székely Jánosmé.

A nevetésről.

(Felolvastott Seps Szentgyörgyön 1873. október 12-én tartott üllérestélyen.)

Tisztelt közönség!

Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy tárgyválasztásomat kellőképen indokolhatom. — A „sokadalom” elmúlt, beállott az ősz Mind a két körülmény igen lényeges befolyással van tárgyamra. A férjek most rendszerint szörtőlőndnek, mert a vásárban sok pénzt kellett kiadni a konyhára s egyéb beruházásokra, vagy különféle prémes és „betétes” felsőkabátokra, melyeknek divatos hosszúsága az árjegyüket is tetemesen megnyújtotta, a mi mindenesetre a házi békességnek rovására történt. — Megereszt tehát a férj egy csendes észrevételt; az asszony visszafelét; a férj meg egy ször megkocázatot valamit a nemzetgazdaságból, a mire az asszony a szokottnál élénkebb érvekkel áll elő s kész egy csendes házi vita, a mi ugyan a dolgon nem változtat semmit, hanem azért az utóze, megmarad ennek. Nem csudákozhatunk tehát, ha az általános hangulat nem elégti ki várakozásunkat. Aztán az ősz is beköszöntött komor, méltóságteljes napjaival. A mint a falevelek lebukfeneznek az ágakról s belepik az utakat, olyan furcsa kedve lesz egyszerre az embernek, elkívánkozik a sötétség országába: kedve jön meghalni s eszébe jut minden adóssága. Ilyen unalmas ősz estén nem lesz felesleges egy kis unaloműző, annyival is inkább, mert talán sikerülni fog a férjek összeráncolt szemöldöke aól a temetelen kiadások feletti bosszúságot elkergetni. Hogyan is lehetne tehát egyből beszélgetni, mint olyan tárgyról, melynek már csupán címe is nevetés. Önként kínálkozik tehát felolvasásom tárgyaúl a nevetés.

Ha előre megkérdéznék, bizony sok ember akadna, ki e siralomvölgyébe be sem jönne. De ha már benne van akarata ellen, igyekszik legalább enyhíteni a sanyaruságokat s erre is adott eszközöket szigorú édes anyának, a természet a nevetés, álom és remény adományaiában. — A remény egy percre sem hagy el életünkben; ha csaldótnak: új reményünk keletkezik s meglehet, hogy a sok szép remény közt a legnyomorultabbban futjuk — helyesebben másszuk át a kinteljes életet. Midőn a végső reményről vagyunk, akkor már az „örök világosság fényességé” elé készülünk járulni.

A reményről kevésbé sanguinikus az álom és nevetés; ezek rendszeren akkor hagyának cserben, midőn legnagyobb szükségünk van rájuk: midőn t. i. a szenvedélyek forrongnak, az idegek szenvednek s egész gépezetünk meg van lazulva. — Es ez azért van így, mert csak az erő képes azokat létesíteni. A betegségben és kedélyfelindulásban eltűnnek; hogyan is nevetethetnek akkor, midőn az elszorult kebel elzárja az utat a rekesz hártá-hoz, melynek rázkódattása idezi elő a nevetést?

Az állatok királya, a világ ura, az ég trónörököse s Börne szerint: a föld gondolati — az ember egyedül nevet. Sőt még olyan emberek is vannak, kik ezzel a kitiüntető tulajdonsággal sem bírnak az állatok felett. Nem világgyűlölő, meghasonlott kedélyekről, vagy szerencsétlen hülyékről van szó, hanem egy egész embertörzsről. Előzött néhány évvel akadtak rá India északi hegyeségei között. Ugy látszik, mintha ezek képeznék azt a hiányzó láncszemet az ember és majom között, melyt még Darwin is a léérti küzdelemben kieszetlenek tartott. S ha vannak is állatok, melyek nevetészerű hangjok után neveztek el, mint pl. az afrikai kacagó galamb (Columba risor.), ezek nevetése és az emberi jöködv hangja között akkora a különbség, mint a Patti Adelina trillái és Faber beszélőgépének tompa nyöszörgése között.

Igen! az öngyilkosság siralmas előjoga mellett egyedül a büszke, egyes tartású s többnyire józan eszű, beszélő, kétkéző és tollatlan kétlábú állatnak adatott a nevetés privilegiuma. S mi lenne belötünk e nélkül, ha balgaságaink felett nem nevetethetnek? Hát nem jobb volna-e egy örökös farsang, mint a nevetéssel váltakozó sok köny, sohaj és kiromkodás? Xenophon azt mondja, hogy kisebb érdeme van annak, ki a társaságot megnevetetti, mint annak, ki könyekre indítja; ellenben a komikus Philippus midőn Sokrates egy lakoma alkalmával azt kérdezé, hogy: ki mire büszke? — így felelt: „Ugy hiszem, inkább lehetek büszke arra, hogy képes vagyok nevetést idézni elő, mint Kallipidesz szinészi művészetére, melylyel hallgatóit megírkatja.” — S utóból részen van az igazság. Avagy nem tapasztaljuk-e manapság is, hogy a tragikus szinész sohasem örvendhet oly közkedveségnek, mint a genre-alakító és komikus. Ha már egy Ernesto Rossi magas polcára emelkedik is, inkább a bámullás tölti el a közönséget, mint a közvetlen gyc iyer élvezet.

Az egyenes, két lábón járás még nem szolgálhat alapul arra, hogy állatvontunkat megtagadva, tökéletesebb lényeknek tartjuk magunkat, sőt egyipáviai Moscati nevű doktor egyszenen ennek tulajdonit mindennemű szivdobogást, hypocondriát, szédülést, daganatot, sérvert stb., hangzatos szavakkal dicsőítve a négylábuk járását. — Noha igaz, hogy négy lábón biztosabb az állás;

az a páviai doktor még sem kísértette soha négykézláb látogatni el patienszeihez, valamint Rousseau sem rándult soha négyesen botanizálni, bár egy alkómal annyit magasztalta Voltaire előtt ezen járési módot, hogy ez — saját vallomása szerint — kedvet kapott volt ahoz. Az ember definiójához tehát még okvetlen azt is hozzá kell tenni, hogy i vető állat.

A nevetés a légzőszerveknek többnyire kellemes, görcsös mozgása, a rekesz-izom és arcizmok rángatása s természetes kifejezése a kényelem érzetének, vagy az örömeinek.

A nevetés és sírás, az emberi cselekedeteknek e két szélsősége és principiuma, bármely ellentetek is — közeli rokonok. Ezt bizonyítja már azon körülmény is, hogy midőn egész lelkéből nevet valaki, könyei is kicsordulnak bele s ez nemcsak a civilizált világ embereinél történik így, hanem, mint Da. vin részletesen leírja, még a legfejletlenebb népeknél is. Ha a könyeket „megsebzett szív vércseppeinek” nevezték el, a nevetésre illik, ha a „vidámság májusának” kersztelték.

(Folytatása következik.)

LEGUJABB.

London, okt. 18-án A „Times” jelenti: Németország támogatni fogja Ausztria-Magyarországot a boszniai conflictsban.

A Reuter ügynökség jelenti Konstantinápolyból: Anglia és Franciaország nagykövetjei tanácsolják a portának, hogy katonai konventiót kössön Ausztria-Magyarországgal, a politikait pedig napolja el.

Bécs, okt. 13. A török körjegyzék tartalmát és hangját itt annyira elitőlük, hogy azt aligha fogják beható válaszra érdemesíteni.

KÜLÖNFÉLEK.

— A szép időnek — legalább egy időre — ismét vége van. Ma reggel beborult s azóta a hívős ősz esze is lassanként eszik is.

— A sepsi-szentgyörgyi nőegylet megalakítása céljából mult szombatot tartatott egy szűkebbkörű értekezlet. A tanácskozás eredménye az lett, hogy a közönséghez intézett felhívások után bevárandók lesznek a tagok aláírásai s a beiratkozott tagok f. hó 16-án este a városház nagytermében megtartják az alakuló gyűlést, melynek egyelőre a választmányt kell megválasztania.

— A kézi-vásárhelyi „közművelődési egyesület” a miskolci és egri árvázkarosultak javára okt. 19-én mükedvelői előadást rendez; előadatik két új vigjáték: „Egy kis szeszély”, ezt követi: „A közügyek”. A két vigjáték közt Fejér János ur fog szavalni. A szüneteket a zenekarosztyál által előadandó zenedarabok fogják betölteni.

— A kézi-vásárhelyi tárlat, a mint olvasóink előtt több értesítés után tudva van, f. hó 20-án nyílik meg. A kiállításon képviselve lesznek honi ipar- és terménycikkeink előreláthatóan szép számmal. Nem szükség ez uttal célját is fellemegetünk ismeretes az már mindnyájunk előtt. Csupán a t. közönség szives figyelmét hívjuk fel e helyen még egyszer a valóban pártolásra és támogatásra méltó kiállításra. Lapunk a tárlatról annak idejében részletes tudósítást hoz.

— Tűz volt a mult ójál Szentivány közösgben. A tűz Seethal Ferenc ur birtokán ismeretlen okokból támadt s elhamvasztotta esüret, melléképületeit telve csepeletlen gabonával.

— Csik-Csatószeget, a mint lapunkat értesítik, a diphteritis oly nagy mértékben szedi áldozatait a gyermekek közül, hogy az iskolák e hó 10-ike óta felsőbb meghagyás folytán zárva vannak.

— Bécsi levelezőnk a sebesült magyar katonákról írja, hogy azok a bécsi irlalmas rendű szerzetesek körödjében ápolatnak. Ezen ifjak így szól levelezőnk a magyar-alföld édes gyermekei. Hazájoktól egy kissé távol, harci dicsőséggel pillantnak ama tájfelé, mely ép testtel, ép lélekkel bocsátá a golyók öldöklő zápora közé. S miután megmutatták a világnak, hogy a harctéren is őseink hős szelleme buzogtatta véreket, miután rendületlenül néztek szembe ezer meg ezerféle iszonyu halállal: ma testükben szörnyűképen megcsontitva feküsznek emlitett szerzetesek körödjében. Egyiknek lábai vannak összezúzva, másiknak a szeme van kiszurva, harmadiknak a feje összevagdvalva st. stb. A szerzetes rend, elmondhatom: egész önada-adással, önfeláldozással gyógyítja, ápolja őket a sajátjából. Meg is érdemlik őket a gondos ápolást, szelid bánásmódot, teljes ellátást. Hisz bámulandó hogy ne mondján: szörnyű hallani, a minő dolgozon, elbeszélésök szerint átestek. „Volt eset rá — mondja egy közharcos — hogy hat, sőt nyolc napon keresztül semmi elemi szert nem kaptak és a mit nemzetközben gyümölcsöt a fákról leszakíthatnak, azaz tengették az életet: csatázni pedig többször mentek tetőtől talpig átázva s mi több: éhes gyomorral.

— Felhívás. A háromszéki „Erzsébet” árvaleány nevelő intézet „Stephanie” menház és közkörház javára K. Vászárhelyt okt. 20-án megnyitandó tárlat ideje közeledvén tisztelettel kérem fel a kiállítási szándékozót tisztelet közönséget szí-